

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI NOMIDAN
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Тошкент шаҳри

2021 йил 17 март

4-1001-2105/3246-сонли иш

Тошкент туманлараро иқтисодий суди, судья Н.Абдурахмановнинг раислигида, судья ёрдамчиси С.Кенжаевнинг котиблигида, даъвогар Ўртачирчиқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг “YO'LDOSH O'G'LI FARHOD” ФХ манфаатида жавобгар “REAL TEX TASHKENT” МЧЖ ҳисобидан 167 140 250 сўм асосий қарз, 33 428 050 сўм жарима ва суд харажатларини ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича кўзгатишган иқтисодий ишни тарафлардан: даъвогар вакили Ю.Кадиров (раҳбар), М.А.Турматов (ишончнома асосида), жавобгар вакили Л.М.Салихова (ишончнома асосида) иштирокида, ўз биносида очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И:

Ўртачирчиқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши “YO'LDOSH O'G'LI FARHOD” ФХ манфаатида (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) Тошкент туманлараро иқтисодий судига даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар “REAL TEX TASHKENT” МЧЖ ҳисобидан 167 140 250 сўм асосий қарз, 33 428 050 сўм жарима ва суд харажатларини ундиришни сўраган.

Бугунги суд мажлисида даъвогар вакили иштирок этиб, даъво аризаси қаноатлантириб беришни сўради.

Бугунги суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво талабларига этироз қилиб, ундаги ҳисоб-китоблар нотўғри эканлигини билдириб, даъво аризани қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Суд тарафлар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ҳужжатлар билан танишиб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабини қисман қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади:

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси 2-хатбошисига асосан мажбуриятлар – шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодекста кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши назарда тутилган бўлса, 244-моддаси 1-хатбошисида агар қонун ҳужжатлари ёки шартномада назарда тутилган бўлмаса, мажбуриятни бажаришни кечиктиришга ёки уни бўлиб-бўлиб бажаришга йўл қўйилмаслиги қайд этилган.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2019 йил 27 декабрь куни 147-сонли Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича контрактация шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига мувофиқ, шартноманинг 1.2. ва 1.4. бандларида кўрсатилган микдордаги пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани “тайёрловчи”га қайта ишлаш ёки сотиш учун етказиб бериш, “тайёрловчи” эса ушбу маҳсулотни келишилган муддатларда муайян нарх бўйича ҳақини тўлаб харид қилиш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Даъвогар томонидан шартнома шартлари лозим даражада бажарилиб, маҳсулот етказиб берган. Даъвогар томонидан маҳсулотларнинг етказилганлиги даъво аризага илова қилинган ҳисоб-фактуралар билан тасдиқланган.

Шартноманинг 4.2.-бандига асосан, жавобгар 01.05.2020 йилга қадар 30 фоизгача, 01.07.2020 йилга қадар 50 фоизгача, 01.09.2020 йилга қадар 60 фоизгача бўнак маблағларини тўлаб бериш мажбуриятини олган.

Ўз навбатида, жавобгар томонидан етказиб берилган товар учун қисман тўлов амалга оширилган. Бироқ, жавобгар шартномавий мажбуриятларни лозим даражада бажармасдан, етказиб берилган маҳсулот учун тўловларнинг 167 140 250 сўм қисmini ҳозирги кунга қадар амалга оширмаган.

Шу асосда, даъвогар иқтисодий судга даъво ариза тақдим этиб, жавобгар ҳисобидан 167 140 250 сўм асосий қарз, 33 428 050 сўм жарима ундиришни сўраган.

ФКнинг 465-моддасига асосан, контракция шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса ёки у мажбурият моҳиятидан келиб чиқмаса, контракция шартномасига нисбатан маҳсулот етказиб бериш шартномаси тўғрисидаги қоидалар, тегишли ҳолларда эса давлат эҳтиёжлари учун товарлар етказиб беришга доир давлат контракти тўғрисидаги қоидалар қўлланади.

ФКнинг 437-моддасига кўра, маҳсулот етказиб бериш шартномасига мувофиқ, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган маҳсулот етказиб берувчи-сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 449-моддаси 3-қисмига кўра, агар маҳсулот етказиб бериш шартномасида товарлар ҳақи олувчи (тўловчи) томонидан тўланиши назарда тутилган бўлса ва у ҳақ тўлашдан асоссиз бош тортса ёки товарлар ҳақини шартномада белгиланган муддатда тўламаган бўлса, «етказиб берувчи» «сотиб олувчи»дан етказиб берилган товарлар ҳақини тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Бироқ, суд бугунги суд муҳокамаси кунига қадар жавобгар томонидан асосий қарз қисман, тўланганлиги, ушбу ҳолат даъвогар вакилининг судга тақдим қилган маълумотномаси билан ўз тасдиғини топганлигини инобатга олиб, даъвогарнинг асосий қарз ундириш талабини қисман қаноатлантиришни, жавобгардан 47 140 250 сўм ундиришни лозим деб топади.

Шунингдек, шартноманинг 5-бандига мувофиқ, топширилган пахта хом ашёси уруғлик пахта ҳақини ўз вақтида тўлашдан асоссиз бўйин товлагани учун “Тайёрловчи хўжалик” ўзи тўлашдан бўйин товланган суммани 20 фоизи миқдорида жарима тўлайди.

Шартноманинг 4.2. бандига мувофиқ, “Хўжалик”ка етказиб берган маҳсулот қийматининг 100 фоизи ҳисобидан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилганидан қолган қисми ҳамда етказиб берилган уруғлик пахта учун ҳақни “Тайёрловчи” уруғлик тозаланиб, сараланганидан кейин, 2021 йил 31 март кунидан кечиктирмасдан тўлаб беради, деб белгиланган. Бироқ, даъвогар судга 2021 йил 15 февралда мурожаат қилган бўлиб, ишни кўриш жараёнида ҳам шартноманинг 4.2.-бандида назарда тутилган муддат етиб келмаган ҳисобланади.

Мазкур ҳолатда суд, даъвогарнинг жавобгардан даъво талабининг жарима ундириш қисmini муддатидан олдин судга мурожаат қилинганлиги сабабли, асоссиз деб ҳисоблайди ҳамда уни қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Фуқаролик кодексининг 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, жавоб бериши

белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддасига мувофиқ суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланади. Агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш ҳақидаги талаб асосли бўлиб, бироқ унинг миқдори қонун ҳужжатларида белгиланган ҳуқуқдан фойдаланилган ҳолда суд томонидан камайтирилган бўлса, суд харажатларининг камайтирилиши ҳисобга олинмаган ҳолда ундирилиши лозим бўлган неустойка суммасидан келиб чиққан ҳолда, суд харажатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши лозим.

Даъвогарнинг талаблари у судга мурожаат қилганидан сўнг жавобгар томонидан ихтиёрий равишда қаноатлантирилса, суд харажатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилади.

Суд, жавобгарнинг асосий қарзнинг бир қисмини ихтиёрий тўлаганлиги тўғрисидаги даъвогарнинг кўрсатмаларига ва тақдим этилган ҳужжатларга таяниб, даъвогарнинг даъво талабини қисман қаноатлантиришни ва суд харажатларини жавобгардан ундиришни лозим топиб, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 176-179, 186-моддаларини қўллаб,

Қ А Р О Р   Қ И Л А Д И:

Даъвогарнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар “REAL TEX TASHKENT” МЧЖ ҳисобидан даъвогар “YO`LDOSH O`G`LI FARHOD” ФХ фойдасига 47 140 250 сўм асосий қарз, 19 600 сўм почта харажатлари ундирилсин.

Жавобгар “REAL TEX TASHKENT” МЧЖ ҳисобидан республика бюджетига 3 342 805 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвогар “YO`LDOSH O`G`LI FARHOD” ФХ ҳисобидан республика бюджетига 668 561 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъво талабининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи:

Н.Абдурахманова

